РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

X

Изходящ №
Министерство на образованието и науката

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д О К Л А Д

от Красимир Вълчев– министър на образованието и науката

Относно: *проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието за 2026 година*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание на чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Вашето внимание проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието за 2026 година.

Националните програми за развитие на образованието се изпълняват със средства от държавния бюджет съгласно чл. 280, ал. 3, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО). Чрез разходите за изпълнението им се реализират национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират само

ПРОЕКТ

в рамките на средствата по стандарти за издръжка на дейностите по възпитание и обучение на децата/учениците, подпомагане на равния достъп и подкрепа за личностно развитие, развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностно развитие.

Проектите на Национални програми (НП) за 2026 г. са разработени в съответствие с приоритетните области и заложените цели в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030).

С изпълнението на НП се цели подобряване на качеството и достъпа до предучилищно и училищно образование; намаляване дела на преждевременно напусналите училище и подобряване на образователните резултати; осигуряването на достъп до образование и грижи в ранна детска възраст. Специално внимание е отделено на ранната скринингова оценка на развитието на тригодишните деца, което позволява навременно планиране и предоставяне на адекватна подкрепа, както и предотвратяване на последващи обучителни затруднения, социална изолация и образователна маргинализация. Подкрепени са и дейности за преодоляване и намаляване на социалната изолация на младежи с увреждания и създаване на условия за трайно и ефективно взаимодействие с работодатели и партньорски организации. Сред приоритетите са и повишаване нивото на дигиталните умения и усвояване на ключови компетентности; формиране на умения и нагласи, функционална интелигентност и мотивация за учене; насърчаване културата на иновации в образователните институции; развитие на средното образование, съобразено с нуждите на пазара на труда и професиите на бъдещето. Отново специален фокус е развитието на способностите и интересите на децата и учениците, откриването и развиването на заложбите и талантите им чрез разнообразни педагогически форми и дейности по интереси., Акцент са модернизирането на физическата среда във всички училища, детски градини, центрове за специална образователна подкрепа и центровете за подкрепа на личностното развитие; осигуряването на условия за квалификация на педагогическите специалисти и обучение на новоназначени учители и директори. Предложени са и програми, насочени към превенция на агресията и тормоза сред децата и учениците и към образование за устойчиво развитие в областта на пътната безопасност.

С проекта на настоящото Решение на МС предлагаме през 2026 г. да се изпълняват следните 24 национални програми:

- НП „Система за национално стандартизирано външно оценяване“;
- НП „Ученически олимпиади и състезания“;
- НП „Осигуряване на съвременна. сигурна и достъпна образователна среда";
- НП „Хубаво е в детската градина“;
- НП „ИКТ в системата на предучилищното и училищното образование”;
- НП „Квалификация на педагогическите специалисти“;

ПРОЕКТ

- НП „Заедно за всяко дете“;
- НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала”;
- НП „Иновации в действие“;
- НП „Учебници, учебни комплекти и учебни помагала“;
- НП „Подпомагане на общините за образователна десегрегация“;
- НП „Без свободен час“;
- НП „Роден език и култура зад граница“;
- НП „Професионално образование и обучение“;
- НП „Приобщаваща и сигурна образователна среда“;
- НП „Обучение за ИТ умения и кариера“;
- НП „Профилактика и рехабилитация на педагогическите специалисти“;
- НП „Неразказаните истории на българите“- ;
- НП „България – образователни маршрути“;
- НП „Заедно в изкуствата и в спорта”;
- НП „Изучаване и съхраняване на традициите и историята на българската армия“ (МОН финансира и изпълнява само Модул 1);
- НП „Безопасност на движението по пътищата“;
- НП „Бъдеще за таланти“;
- НП „Умения на фокус“.

Всички тези програми са изпълнявани успешно и през 2025 година, като за 2026 година в някои от тях са предложени **нови модули/дейности.** Новите моменти в предложените 24 национални програми са следните:

➢ **НП „Приобщаваща и сигурна образователна среда“.** През 2026 година се предлага разширяване на Програмата по отношение на обхвата на дейността ѝ, като се поставя акцент на приобщаването на учениците с бариери в ученето и участието и по-конкретно на учениците с обучителни трудности. За целта са включени дейности, свързани с ранното разпознаване на индикатори за обучителни трудности, включително за дислексия, дисграфия и дискалкулия, които в началните етапи на обучение често остават неустановени. В тази връзка се предлагат следните нови модули:

- Модул 3 „Ранно разпознаване и подкрепа при обучителни трудности в начален етап на основното образование“, който допринася за изграждането на подкрепяща, приобщаваща и устойчива образователна среда, в която ранната подкрепа се реализира като споделена отговорност между учители, родители и училищни специалисти, гарантирайки положителен психо-социален климат и равен достъп до качествено образование за всеки ученик. Основният

ПРОЕКТ

фокус на модула е насочен към ученици, обучаващи се в общообразователни училища, които са без наличие на официално установени специални образователни потребности, но които проявяват устойчиви затруднения в усвояването на учебното съдържание. Програмата предлага интегриран, системен и междусекторен подход, който активира координирани действия на всички заинтересовани страни в училищната общност с цел ранна превенция, навременна интервенция и устойчиво подобряване на образователните резултати;

- Модул 4 „Подкрепа за продължаващо професионално обучение на младежи със специални образователни потребности“. Насочен е към организиране и осъществяване на продължаващо професионално обучение на младежи със специални образователни потребности, завършили специалните училища за ученици със сензорни увреждания и центровете за специална образователна подкрепа (ЦСОП) с цел осигуряване на комплексна подкрепа за професионална им реализация и социалното им приобщаване.

Чрез неговото реализиране ще се отговори на установената необходимост от преходна и продължаваща образователно-професионална грижа за младежи със сензорни, интелектуални и физически увреждания, които след завършване на XII клас остават извън системата на формалното образование и нямат достъп до подходящи форми на професионално обучение, съобразени със специфичните им потребности и здравословно им състояние. Дейностите му ще спомогнат за създаване на защитена образователна и трудова среда, в която младежите да развиват и надграждат – професионални и трудови умения; социални и комуникативни компетентности; умения за самостоятелен и независим живот; готовност за участие в подкрепена или защитена трудова заетост.

Модулът включва дейности, които обединяват професионално обучение, практика, рехабилитация, терапия и социална подкрепа в единен модел, прилаган от мултидисциплинарен екип от педагогически специалисти, терапевти и други професионалисти, които притежават специфична експертиза в работата с лица с увреждания. Водещ принцип е запазване на познатата и сигурна среда за младежите, както и приемствеността в работата на специалистите.

Обучението и подкрепата ще се реализират в различни професионални направления, подбрани съобразно индивидуалните възможности, интереси и потребности на участниците, като ще се приложи гъвкав и индивидуализиран подход. Наред с професионалната подготовка ще се осъществяват и консултативно-диагностични, рехабилитационни и терапевтични дейности, които подпомагат цялостното развитие и работоспособност на младежите.

Модулът по програмата създава условия за намаляване на социалната изолация на младежи с увреждания; подкрепа на семействата им; изграждане на устойчиви връзки с

ПРОЕКТ

работодатели и партньорски организации; развитие на иновативен модел, който може да бъде прилаган и надграждан в национален мащаб.

➢ **НП „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда”**

Програмата е създадена с цел **осигуряване на** равен достъп до образование, повишаване качеството на образователния процес и опазването на живота и здравето на участниците в образователния процес. В тази връзка в проекта на Програмата за 2026 г. се предлага разширен обхвата на допустимите кандидати в модули 2 и 3 и са разработени два нови модула 4 и 5, както следва:

- Модул 2 „Подкрепа на децата и учениците за работа в НДД и в ЦПЛР” – в този модул е разширена целевата група, като са добавени центровете за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) по чл. 49, ал. 3, като се позволява чрез Програмата да оборудват и обзаведат кабинет за занимания по интереси и ученическите общежития, чиято дейност не се организира от училищата, тъй като извършват дейности за занимания по интереси;
- Модул 3 „Създаване на достъпна архитектурна среда“ – като допустими кандидати са включени центровете за подкрепа на личностното развитие (ЦПЛР);
- Нов Модул 4 „Оборудване за спорт в училище“ – ниските нива на физическа активност сред децата и подрастващите са тревожни и стават предмет на все по-голямо безпокойство за органите, формиращи политиките за насърчаването на физическата активност и подкрепата за здравословния начин на живот сред подрастващите на европейско ниво. Една немалка част от училищата в страната не могат да задоволят потребностите за провеждане на учебните часове по физическо възпитание и спорт и изпитват затруднения при реализиране на спортните дейности. Възможностите за двигателна активност на учениците и участието им в спортни дейности са пряко обвързани със здравословното им състояние.

До момента сред националните програми за развитие на образованието не е имало такава, насочена към доставка на оборудване за спорт в училище. Този факт подчертава важното значение на модула, като стартирането му в настоящия момент би довело до пилотно интегрално подобрение на спортната инфраструктура на институции в системата на училищното образование и би способствало за установяване на трайна практика за подобряване на материалната база в този аспект.

Модулът цели да допълни ефекта от изпълнението на реализираните през последните години програми за развитие на спортната инфраструктура в училищата, сред които приетата с Решение № 686/04.10.2023 г. на Министерския съвет „Програма за изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища“, както и приеманите на основание чл. 14, ал. 3, т. 2 от Закона за хазарта годишни програми за поддържане, основен ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови

ПРОЕКТ

спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища. Доколкото акцентът в посочените програми е изпълнението на СМР, изградените съоръжения често са недостатъчно оборудвани, което не позволява пълноценната им експлоатация и компрометира ефекта от инвестицията в публичната инфраструктура.

- Нов Модул 5 „Създаване на електронна платформа за дигитализация на процеса по ранна скринингова оценка и анализ на развитието на тригодишните деца“. Ранната скринингова оценка на развитието на тригодишните деца представлява стратегически инструмент на държавната политика в областта на ранното детско развитие, ранната интервенция и приобщаващото образование. Тя създава предпоставки за своевременно идентифициране на рискове в когнитивното, езиковото, социално-емоционалното и моторното развитие, което позволява навременно планиране и предоставяне на адекватна подкрепа, както и предотвратяване на последващи обучителни затруднения, социална изолация и образователна маргинализация.

Липсата на интегрирана дигитална инфраструктура води до фрагментация на информацията и затруднява изграждането на цялостна картина за състоянието на ранното детско развитие на национално ниво. Това възпрепятства ефективното планиране на ресурсите, приоритизирането на политики и оценката на въздействието на прилаганите образователни и социални мерки.

Целта на новия модул е преодоляване на тези дефицити чрез създаване на съвременна електронна платформа, която да функционира като единна национална система за регистриране, обработка, анализ и визуализация на резултатите от ранната скринингова оценка.

- **НП „Квалификация на педагогическите специалисти“.**

Целта на Програмата е повишаване качеството на образованието чрез предоставяне на достъп до различни възможности за квалификация на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, включително чрез създаване и укрепване на условия за развитие на професионална педагогическа общност.

- Модул 1 „Продължаваща квалификация за повишаване на компетентностите на учители, директори и други педагогически специалисти и подкрепа на новоназначени учители и директори“. През 2026 година модулът е допълнен с дейности за обучения за социално-емоционална подкрепа с цел подобряване на психосоциалната среда в училищата и създаване на механизми за бърза реакция при възникване на стресови и кризисни ситуации.

- Модул 2 „Придобиване на професионална квалификация „Управление на образованието“ от новоназначените учители“. Ефективното управление на образователната институция е ключов фактор за качеството на образованието. Новоназначените директори

ПРОЕКТ

поемат управленски функции с висока степен на отговорност в условията на динамична нормативна и образователна среда, без да разполагат със системна въвеждаща подкрепа за управленската си роля. Това налага целенасочено обучение за развитие на управленски и лидерски компетентности. В тази връзка е разписана нова дейност в модула, като целта е изграждането на устойчив управленски капацитет на новоназначените директори чрез едногодишно обучение, насочено към ефективно прилагане на образователните политики, стратегическо управление и осигуряване на качество на образованието. Очакваните резултати са подобряване на управленските практики, по-ефективно управление на човешките ресурси, повишено качество на образователния процес и устойчиво развитие на образователните институции.

➢ **НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“.** В проекта на НП за 2026 година са запазени общините правила за осигуряване на средства за изплащане на обезщетения на персонала и се предлага увеличение на бюджета с размера на недостигащите средства за 2025 г. и с 5% ръст на възнагражденията за 2026 г.

➢ **НП „България – образователни маршрути“** – продължава изпълнението на Националната програма, като тя ще бъде насочена към разширяване на обхвата на проведените учебни часове в културни и научни институти, както и образователни маршрути за българските училища в чужбина, частните училища и ЦСОП.

Успешната реализация на програмата през предходните години провокира търсенето на възможност за разширяване на обхвата чрез осигуряване на средства, освен от националния бюджет и със съфинансиране от Европейския съюз. Общинските и държавните училища в България ще продължат изпълнението на дейностите по Проект „Образователни маршрути в България“, Програма „Образование“ 2021 – 2027 г., съфинансиран от Европейския съюз. Предлага се нова дейност по модул 1 на програмата.

- Модул 1 „Образователни маршрути“ – през 2026 година е разписана нова дейност „Образователни материали и ресурси за популяризиране на българските традиции, бит, култура и история“. Целта да допълни и надгради образователните маршрути чрез създаване на възможност със средства по Програмата да се осигурят и използват образователни материали и пособия, които да подпомагат ученето чрез преживяване и затвърждаването на придобитите знания.

➢ **НП "Умения на фокус" –** целта на Програмата е осигуряване на условия за развиване на съвременни умения и надграждане на компетентности, придобити в обучението, в съответствие с предизвикателствата на новите реалности. Чрез нея се създават възможности за развитие на политики (на ниво детска градина и училище), насочени към систематична

ПРОЕКТ

подкрепа при развитието на уменията на децата и учениците. Предлага се увеличение на дейностите по модули 3 и 4.

- Модул 3 „Позитивни нагласи“ – разработен е с цел разширяване (териториално) и надграждане (в следващ клас) прилагането на педагогически практики „Утринна история“, „Утринна приказка“ и „Утринна среща“, като през 2026 година най-малко 50 детски градини и училища ще бъдат включени в дейности. Разширяване прилагането на педагогическите практики е насочено към включването на детски градини и училища, които до момента не са ги прилагали, както от пилотните региони (Велико Търново, Пазарджик, Плевен, Сливен и София-град). Надграждането е предвидено само за педагогическа практика „Утринна среща“ и е свързано с включване на учениците от следващ (трети) клас от началния етап.
- Нов Модул 4 „Лаборатория за игри“, чрез който се предвижда изграждане на Лаборатория за игра, която да се утвърди като национален и международен център за валидиране и разпространение на доказателствено обосновани игрови практики и за формиране на устойчива професионална мрежа, която споделя разбирането за играта като основен механизъм на учене и развитие. Мисията ѝ ще е да предоставя, фасилитирана подкрепа за специалистите чрез комбинация от научни изследвания, наблюдения на реална детска игра и практическо експериментиране, така че играта да се превърне в източник на доказателства за педагогическо решение. Създаването на Лаборатория за игри ще се осъществи чрез педагогически факултет в партньорство с УНИЦЕФ, като стратегическа инвестиция в качеството на ранното образование и в развитието на човешкия капитал.

С одобряването и изпълнението на националните програми за развитие на образованието през 2026 година се очаква да бъдат подпомогнати основните образователни политики, реализирани от МОН, включително политиките за утвърждаване на приобщаващия характер на образованието; достъпа до образование на всички деца и ученици с фокус към уязвимите групи; утвърждаване на компетентностния подход с промяна от заучаване към функционалност на знанията на учениците, насърчаване на дигитализацията и иновациите в образователния процес; придобиване на ключови компетентности за учене през целия живот.

Направено е разграничение и е спазен принципът за допълняемост на дейностите по разработените НП за 2026 г. спрямо дейностите по други национални програми за развитие на образованието с друго национално финансиране, както и дейности по проекти, финансирани от фондовете на Европейския съюз, в т.ч. Програма „Образование“ 2021-2027 г. и Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България, както и от други донорски програми. При подготовката на националните програми е спазено изискването

ПРОЕКТ

дейностите по тях и средствата за финансирането им да не дублират дейности и средства с еднакво предназначение по други програми и проекти.

Всички националните програми са съобразени и с режима по държавните помощи. Целта е да се избягва предоставянето на публично финансиране, насочено към дейности, които са предмет на услуга, предоставяна срещу заплащане, с оглед възможността същото да бъде считано за недопустима държавна помощ съгласно Закона за държавните помощи и съдебната практика на Съда на ЕС. В тази връзка в МОН периодично се прави анализ на националните програми за развитие на образованието с цел да се прецени възможността за включване на частните детски градини и училища (ЧДГУ) в дейности, по които биха били допустими като участници. ЧУДГ са предприятия, които предлагат образователни услуги срещу заплащане с частни средства, в това число такси от учениците или техните родители. Предоставянето на финансова помощ за дейности, които са предмет на услуга, предоставяна срещу заплащане, може да бъде считано за недопустима държавна помощ в определените от Закона за държавните помощи случаи.

След извършен преглед относно приложимостта на режима за държавните помощи, частните училища са включени като бенефициенти и/или партньори в НП, където е приложимо. Така е създаден механизъм, гарантиращ равен достъп до ресурси за всяко дете, всеки ученик и всеки учител, същевременно отговарящ на изискванията на нормативната уредба на национално и на европейско ниво.

Необходимите средства за реализиране на НП 2026 са разчетени в бюджета на МОН, в централния бюджет и в бюджета на МО за модул 2 по НП „Изучаване и съхраняване на традициите и историята на българската армия“.

Изпълнението на НП 2026 не изисква допълнителни финансови разходи/трансфери или други плащания за 2026 г. Проектът на Решение на МС за одобряването им не води до въздействие върху държавния бюджет.

Проектът на решение не въвежда норми на европейското право, поради което не се налага изготвяне на справка за съответствието му с него.

Спазени са изискванията на чл. 85 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация за провеждане на обществени консултации.

Материалите са съгласувани по реда на чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

ПРОЕКТ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА МИНИСТРИ,

Предвид гореизложеното и на основание на чл. 8, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, във връзка чл. 286, ал. 3 от ЗПУО, предлагам на Министерския съвет да приеме проекта на Решение за одобряване на национални програми за развитие на образованието за 2026 година.

X

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката

ПРОЕКТ